

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΕΝΝΗΤΙΚΗ ΗΘΙΚΗ

Μητροπολίτου Μεσογαίας & Λαυρεωτικής Νικολάου*

Θὰ ἤθελα νὰ ξεκινήσω τὴν ὀμιλία μου ἐκφράζοντας τὴ μεγάλη μου χαρὰ γιὰ τὴ μοναδικὴ αὐτὴν εὐκαιρία νὰ βρεθῶ σὲ πολὺ συγγενικό μου χῶρο, ποὺ ὅμως ἔχω μόνον μία φορὰ ἐπισκεφθεῖ, νὰ ἐπικοινωνήσω μὲ πολὺ οἰκείους ἀνθρώπους, ποὺ ὅμως δὲν γνωρίζω, γιὰ νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ ἓνα πολὺ δικό μας θέμα ποὺ ὅμως, ἐνῶ πολὺ συζητεῖται, στὴν οὐσία δὲν ἀξιολογεῖται σωστά.

Σὰς εὐχαριστῶ λοιπὸν πολὺ γιὰ τὴν πρόσκληση, δίνοντάς σας ὅμως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴ διαβεβαίωση ὅτι τὸ θέμα μοῦ φαίνεται πολὺ μεγάλο γιὰ νὰ τὸ διαπραγματευθῶ σφαιρικά, μάλιστα σὲ τόσο περιορισμένο χρόνο, καὶ χωρὶς νὰ θέλω νὰ σὰς ἀπογοητεύσω, θὰ ἀποφύγω καθαρὰ τεχνικὲς σκέψεις, ἀπαντήσεις σὲ ἐρωτήματα καὶ προτάσεις. Ἀπλᾶ θὰ περιορισθῶ στὴν κατάθεση μιᾶς μόνο δικῆς μου συνιστώσας σκέψης καὶ προβληματισμοῦ.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἡ ἐποχὴ μας, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἔχει τρία μοναδικὰ χαρακτηριστικά· δημιουργεῖ ἐκπληκτικὰ ἐπιτεύγματα, προξενεῖ ἀσύλληπτα καὶ ἀνυπέρβλητα προβλήματα καὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ παρεμβατικὴ στὶς ἐφαρμογές της.

Ἡ διείσδυση στὴ γνώση εἶναι ἐντυπωσιακὴ. Ἡ κατανόηση τῶν φυσικῶν μηχανισμῶν τοῦ ἀρχέγονου κόσμου καὶ ἡ πειραματικὴ ἐπιβεβαίωσή τους, ἡ θεωρητικὴ καὶ παρατηρησιακὴ προσέγγιση τῶν κοσμικῶν ἐσχατιῶν μας, ἡ ψηλάφηση τοῦ πιὸ ἐνδότερου μυστικοῦ τῆς ὕλης μας, ἡ ἀνάγνωση τῶν γονιδιωματικῶν λεπτομερειῶν καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἀποτυπωμάτων τῆς φυσικῆς ἐξέλιξής μας, ἡ ἀνακάλυψη τοῦ ἀλφάβητου τῆς πρωτεϊνικῆς διαλέκτου τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἀνίχνευση τοῦ μυστικοῦ τῆς κυτταρικῆς φθορᾶς, ἡ ἀνάπτυξη τῶν νευροεπιστημῶν ἀποτελοῦν λίγες μόνον ἀπὸ τίς ἀνακαλύψεις ποὺ ἔχουν οὐσιαστικὰ ἐπαναπροσδιορίσει τὴ θέση τοῦ ἀνθρώπου στὸ γνωστικὸ καὶ φιλοσοφικὸ στερέωμα. Ἔννοιες ὅπως λογικὴ, αὐτεξούσιο, ψυχὴ, ζωὴ, κοινωνικὲς σχέσεις ἀποκτοῦν καινούργια σημασία καὶ προοπτικὴ.

---

* Ὁμιλία στὸ 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οἰκογενειακοῦ Προγραμματισμοῦ, Ξενοδοχεῖο Classical Egnatia Grand, Ἀλεξανδρούπολη 26-28 Φεβρουαρίου 2010.

Άλλα και η σύγχρονη ανθρώπινη παρεμβατικότητα δεν έχει προηγούμενο. Ήδη μηχανικές συσκευές έμφυτεύονται στο ανθρώπινο σώμα και επιτελούν φυσιολογικές λειτουργίες· η ύλη τεχνολογείται στο επίπεδο της νανοκλίμακας, όπου έκδηλώνεται με άγνωστες ως τώρα ιδιότητες· η ζωή επίσης τεχνολογείται στο επίπεδο των γονιδίων, όπου εμφανίζει πρωτόγνωρη δυναμική και έντυπωσιακή συμπεριφορά· το ίδιο και η φύση στο επίπεδο των κλιματολογικών ρυθμίσεων. Το νευρικό κύτταρο φαίνεται απόρθητο, αλλά όλο και πληθαίνουν οι παρεμβάσεις στον εγκέφαλο με μικροσυσκευές ή φάρμακα που μπορούν να επηρεάσουν ή και να προσδιορίσουν τη συμπεριφορά. Όροι όπως μικροχειρουργική ή κυβερνοχειρουργική ή ψυχοχειρουργική ή βιονική φυσιολογία ή βιοπληροφορική πιστοποιούν τη σύζευξη του μηχανικού με το βιολογικό, και καταδεικνύουν το εύρος και το μέγεθος της ανθρώπινης παρεμβατικότητας.

Όλη αυτή η γνώση διευρύνει ορίζοντες, δίνει μεγάλες ελπίδες, ανοίγει προοπτικές, ανακουφίζει από δυσκολίες, συχνά όμως παίρνει διαστάσεις τυραννίας, ή δε παρεμβατικότητα αναπόφευκτης απειλής ή ανυπερβλήτων διλημάτων. Έτσι για παράδειγμα η τεχνολόγηση του γενετικού ή νευρικού κυττάρου ή ή άνευ όρων επέμβαση στην ψυχική σφαίρα αποτελούν παρεμβατικό μέγεθος που φοβίζει. Γι' αυτό και η διεθνής νομοθεσία τα απαγορεύει.

Από όλο το φάσμα των νέων τεχνολογικών εφαρμογών δεν ήταν δυνατόν να εξαιρεθεί ο χώρος της αναπαραγωγής, με συνέπειες πολύ μεγάλες σε θεσμούς, αντιλήψεις και προτεινόμενες λύσεις.

Η τεχνολογική παρέμβαση στη διαδικασία της σύλληψης, είτε με την έννοια της αποφυγής είτε με αυτήν της υποβοήθησης, σε σχέση με τη δυνατότητα του προεμφυτευτικού έλεγχου, της επιλογής του φύλου, της έτερόλογης ή και μεταθανάτιας γονιμοποίησης, της παρένθετης μητρότητας, του προγεννητικού έλεγχου, της διακοπής της κύησης σε πρόωρο ή και προχωρημένο στάδιο δημιουργεί ισχυρότατες έσωτερικές ροπές στο άξιακό περιεχόμενο του ανθρώπου και έξ' ίσου μεγάλες τάσεις στη συνεκτική δυναμική των κοινωνικών σχέσεων.

Άς δοῦμε τὸ θέμα πιὸ ἀναλυτικά.

B. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Με τὸν ὄρο *οἰκογενειακός προγραμματισμός* ἐννοοῦμε μία γενικότερη πολιτική που σκοπὸ ἔχει τὴν σεξουαλικὴ ἐκπαίδευση, τὴν πρόληψη καὶ διαχείριση τῶν σεξουαλικῶν μεταδιδόμενων μολύνσεων, τὴν διαχείριση τῆς στειρότητας καὶ κυρίως τὴν ἐνημέρωση τῶν ζευγαριῶν πάνω σὲ θέματα ἀναπαραγωγι-

κῆς ἀγωγῆς, ὥστε νὰ ἀποφεύγονται οἱ λεγόμενες ἀνεπιθύμητες ἐγκυμοσύνες, δηλαδή νὰ ἀποκοτῶν τὸν ἐπιθυμητὸ ἀριθμὸ παιδιῶν στὸν ἐπιθυμητὸ χρόνον.

Ἐνῶ κανεὶς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἀπόλυτη ἀνάγκη κάθε ἐγκυμοσύνη νὰ εἶναι ἐπιθυμητή, διότι εἶναι φοβερὸ νὰ ἔρχεται στὸν κόσμον ἕνας ἄνθρωπος ἀνεπιθύμητος εἴτε ἀπὸ τοὺς γονεῖς του εἴτε ἀπὸ τὴν κοινωνία, ταυτόχρονα θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι ὁ ὅρος *ἐπιθυμητή* ὡς προσδιοριστικὸ τῆς ἐγκυμοσύνης θέλει τὴν ἀνάλυσή του. Μὲ ἄλλα λόγια, ἄλλο πράγμα εἶναι τὸ νὰ μὴν εἶναι ἐπιθυμητή μία ἐγκυμοσύνη γιατί συνδέεται μὲ διεγνωσμένο παθολογικὸ ἔμβρυο ποὺ προῖδεάζει γιὰ μία τυραννικὴ ἐπιβίωση, ἄλλο εἶναι ὅταν στατιστικὰ μία ἐγκυμοσύνη ἐγκρύπτει τὸ ἐνδεχόμενον ἐνδημούσης σὲ κοινωνικὲς ομάδες γενετικῆς νόσου, ἄλλο εἶναι ἡ ἀνεπιθύμητη ἐγκυμοσύνη ποὺ σχετίζεται μὲ τυχαία ἀνεύθυνη συνέυρεση, ἄλλο αὐτὴ ποὺ συνδέεται μὲ φιλοσοφία ἀποξένωσης τοῦ γάμου ἀπὸ τὴν τεκνογονία καὶ θεώρησής του ἀπλὰ ὡς νομιμοποιημένης κοινωνικῆς συμβίωσης, ἄλλο εἶναι ὅταν ἡ ἐγκυμοσύνη εἶναι μὴ ἐπιθυμητὴ ὡς ἀντιμετώπιση τυχόν ὑπερπληθυσμιακῆς ἀπειλῆς συγκεκριμένων χωρῶν ἢ τοπικῶν κοινωνιῶν καὶ ἄλλο ὅταν ἐκφράζει καθαρὰ ρατσιστικὲς ἀντιλήψεις.

Συνεπῶς τὸ πρόβλημα ποὺ ἀναδύεται ἀπὸ τὸν ὅρο *ἐπιθυμητή* εἶναι ἀρκετὰ σύνθετο, σὲ τελικὴ δὲ ἀνάλυση οἱ ἔννοιες τοῦ ἐπιθυμητοῦ καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ συγχέονται. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ κυριαρχοῦσα ἀντίληψη εἶναι ὅτι μόνον ἂν ἕνα παιδί εἶναι ἐπιθυμητὸ εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι καὶ ἀγαπητό. Ἀντίθετα, θὰ μποροῦσε κάθε παιδί νὰ εἶναι ἀγαπητὸ καὶ ἔτσι νὰ γίνῃ ἐπιθυμητό, ἀκόμη καὶ τὸ προβληματικὸ.

Ἐνα ἄλλο πρόβλημα εἶναι ὅτι συχνὰ ὁ ἔλεγχος τῶν γεννήσεων γίνεται σὲ ὕστερο στάδιο, δηλαδή ἐξυπονοεῖ διακοπὴ τῆς κυήσεως. Ἔτσι στὴ χώρα μας, γιὰ κάθε τοκετὸ ἀντιστοιχοῦν περισσότερες ἀπὸ τρεῖς ἐκτρώσεις, ποσοστὸ ἰδιαίτερα ἀνησυχητικὸ, ἂν ληφθεῖ ὑπ' ὄψη ὅτι, πέραν τῶν ἠθικῶν διλημμάτων ποὺ ἀναφέρονται στὴν καταστροφὴ μιᾶς ἀνθρώπινης ζωῆς ποὺ παλεύει νὰ ἐπιβιώσει, οἱ ἐπιπλοκὲς ποὺ μπορεῖ μία ἔκτρωση νὰ προκαλέσει εἶναι πολλές καὶ μεγάλες καὶ σὲ ψυχικὸ καὶ σὲ σωματικὸ ἐπίπεδο¹.

---

¹ Τέτοιες πιθανὲς ἐπιπλοκὲς εἶναι οἱ ἑξῆς:

- Ἡ φλεγμονὴ τῶν σαλπίνγων καὶ κατ' ἐπέκταση τῆς πυελικῆς κοιλότητος, στὴν περίπτωσιν ποὺ δὲν τηρηθοῦν οἱ κατάλληλες συνθηκὲς ἀσηψίας.
- Ἡ στειρότητα, ὅταν ἀφαιρεθεῖ τὸ ἐνδομήτριον μὲ ἀνορθόδοξον τρόπο.
- Ἡ μὴ διεκπεραίωση μιᾶς μελλοντικῆς, ἐπιθυμητῆς πλέον ἐγκυμοσύνης, λόγω τῆς χαλάρωσης τοῦ τραχήλου ἀπὸ ἐπανελημμένες τεχνητὲς διακοπές.
- Ἡ διάτρησις τῆς μήτρας.
- Ἀκόμη καὶ ὁ θάνατος ἐξαιτίας τῆς νάρκωσης, ὅταν δὲν τηρεῖται προηγουμένως ὁ προεγχειρητικὸς ἔλεγχος.

(Χουρσεΐδου, Θεοδώρα: *Μαία Οἰκογενειακοῦ Προγραμματισμοῦ Ἰπποκρατείου Ν. Θεσσαλονίκης*.)

Έτσι, σέ ψυχικό μόνον επίπεδο, λόγω συμπίεσεως τῶν συναισθημάτων, μπορεῖ νά ἐμφανιστοῦν προβλήματα μειωμένης σεξουαλικῆς ἱκανοποίησης ἢ καί ἀποστροφῆς πρὸς τὴν ἐρωτική συνεύρεση ἢ καί στοὺς ἄνδρες γενικότερα, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀποδυνάμωση τῆς ταυτότητας τοῦ φύλου, τὴ διαταραχὴ τῶν σχέσεων τοῦ ζευγαριοῦ, τὴν κατάθλιψη, τὴν αὐξηση τοῦ καπνίσματος ἢ τῆς κατανάλωσης οἰνοπνεύματος κ.ἄ.

Παρὰ ταῦτα, ἀπὸ ἠθικῆς πλευρᾶς, στὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀναφουομένων προβλημάτων, συχνὰ οἱ κίνδυνοι μιᾶς ἐγκυμοσύνης γιὰ τὴ μητέρα ἢ τὸ παιδί ἢ οἱ φόβοι ποὺ αὐτὴ ἐγκυμονεῖ ὑπερτονίζονται καὶ ἡ πρόταση τῆς διακοπῆς τῆς παρουσιάζεται παραπλανητικά, ἀφοῦ δικαιολογεῖται ὡς ἀγάπη, ἔλεος καὶ κατανόηση, τὰ ὁποῖα ὅμως λαμβάνουν ὑπόψη κυρίως τὸ θέλημα τῶν γονέων.

Γενικά, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι τὰ ἐργαλεῖα ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὸν οἰκογενειακὸ προγραμματισμὸ εἶναι οἱ στατιστικές, οἱ πιθανολογικὲς ἐκτιμήσεις καὶ ἡ ἐνημέρωση, ποὺ γίνονται μέσῳ τῶν κέντρων οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ ποὺ προσφέρουν τὶς συμβουλευτικὲς ὑπηρεσίες τους δωρεὰν καὶ σέ ἐπίπεδο προσωπικὸ καὶ αὐστηρὰ ἐμπιστευτικὸ. Οἱ λύσεις ὅμως ποὺ προτείνονται βασίζονται στὶς ἀντισυλληπτικὲς τεχνικὲς, στὶς τεχνικὲς ὑποβοήθησης τῆς ἀναπαραγωγῆς, στὸν προεμφυτευτικὸ καὶ στὸν προγεννητικὸ ἔλεγχο, ἐνίοτε δὲ καὶ στὶς μεθόδους διακοπῆς τῆς κυήσεως. Ὅλα αὐτὰ θὰ μπορούσαμε νὰ τὰ συμπεριλάβουμε κάτω ἀπὸ τὸν ὄρο *περιγεννητικὴ τεχνολογία*.

Γ. ΗΘΙΚΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

1) Ἀλλοίωση τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου

Ἡ πρώτη ἠθική, μὲ τὴν εὐρύτερη ἔννοια τοῦ ὄρου, συνέπεια τῶν ἐφαρμογῶν τοῦ οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ ἀπορρέει ἀπὸ τὴ λέξη *προγραμματισμός*. Ἦδη ἡ σύγχρονη περιγεννητικὴ τεχνολογία χρησιμοποιεῖ ὄρους ὅπως προεμφυτευτικὸς ἢ προγεννητικὸς *ἔλεγχος*, *ἐπιλογή* φύλου, *διορθωτικὲς* παρεμβάσεις, ἀντισυλληπτικὲς *προφυλάξεις*, κ.λπ. Μὲ ἄλλα λόγια γινόμαστε ὅλο καὶ περισσότερο ρυθμιστικοὶ τῶν ὄρων τῆς ζωῆς μας. *Προγραμματίζουμε, ἐλέγχουμε, ἐπιλέγουμε, προφυλασσόμαστε* στὴν οὐσία ἀπὸ τὴ φύση καὶ τοὺς μυστικοὺς νόμους τῆς. Σὰν νὰ τὴν ἀντιμετωπίζουμε ὡς ἀντίπαλο καὶ ὄχι ὡς σύμμαχο, ἀφοῦ δὲν περιοριζόμαστε νὰ διορθώσουμε τὴν παθολογία τῆς, ἀλλὰ τελικὰ καταργοῦμε καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς λόγους τῆς. Δὲν προγραμματίζουμε τὴν οἰκογένεια γιὰ νὰ προλάβουμε βιολογικὲς ἀτέλειες ἀλλὰ κυρίως γιὰ νὰ ἐπιβάλουμε κοινωνικὲς μας προτιμήσεις. Ἡ τεχνολογία ἔχει ἐπιβληθεῖ στὶς ἐπιλογὲς καὶ στοὺς νόμους τῆς φύσης. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ ἀνθρώπινη θέληση.

Αυτό, ενώ αύξάνει τὸν ἄνθρωπο ὡς δύναμη, τὸν μειώνει ὡς ἀξία. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ καταφέρνει πολλά, ἀλλὰ ἀξίζει λιγότερο. Μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἐπιθυμητὸς στὴν προσπάθεια ὑποστασιοποίησής του, ἢ δὲ ἀξία του νὰ ὑποβαθμίζεται ὅταν ἡ βιολογικὴ του ποιότητα δὲν ἱκανοποιεῖ συγκεκριμένες αὐθαίρετες προδιαγραφές. Δὲν ἔρχεται στὸν κόσμο ὡς μυστήριο, δὲν προκύπτει ὅπωςδήποτε τὴ στιγμή τῆς ἔκρηξης τῆς ψυχοσωματικῆς ἀγάπης τῶν γονέων του. Ἡ ἀναπαραγωγικὴ λειτουργία ἔχει ἀποδεσμευτεῖ ἀπὸ τὴν ἔκφραση τῆς ἀγαπητικῆς σχέσης. Ἡ ἀνθρώπινη ἀρχὴ ὁράται, ὀρίζεται, προγραμματίζεται, προσδιορίζεται. Ἡ συνέχειά της ἐλέγχεται, ἐπιλεκτικὰ διακόπτεται, συζητεῖται. Τὰ κριτήρια τῆς ἠθικῆς ἐλαστικοποιοῦνται, οἱ ἀναστολές ἐλαχιστοποιοῦνται. Ὁ ἄνθρωπος ὑποβαθμίζεται σὲ βιολογικὴ μονάδα ποὺ ἱκανοποιεῖ καταστάσεις, βολεύει ἐπιθυμίες, ζεῖ λίγα χρόνια καὶ ζυγίζει περισσότερα κιλά.

Ἐπὶ πλέον ὑποκρύπτει ἢ καὶ ὑποθάλλει μιὰ ἀλαζονικὴ στάση ποὺ εὐκόλα μᾶς ὠθεῖ ἀπὸ τὴ θεραπευτικὴ προσπάθεια σὲ μιὰ τάση ἱκανοποίησης τῶν ἀλόγιστων ἐπιθυμιῶν μας μὲ τὸ ὅποιο τίμημα. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι σὲ σχετικὰ πρόσφατη δημοσκόπηση μεταξὺ ζευγαριῶν στὶς ΗΠΑ, ἓνα ποσοστὸ 11% δήλωσε ὅτι, ἂν ὑπῆρχε τρόπος νὰ διαγνωστεῖ ἢ προδιάθεση γιὰ παχυσαρκία στὰ ἔμβρυα, σὲ περίπτωση θετικὴ θὰ διέκοπταν τὴν κύηση².

Ἡ *in vitro* ὕπαρξη ἑκατομμυρίων πλέον ἐμβρύων ποὺ περιμένουν μέσα σὲ καταψύκτες τὴν ἐξέλιξη ἢ καταστροφὴ τους ὡς ἀποτέλεσμα ἀποφάσεων τρίτων, ποὺ συχνὰ ἀμφισβητεῖται μὲ ἐπιστημονικοφανῆ ἐπιχειρήματα ἢ ἀνθρώπινη ταυτότητά τους, ποὺ αὐτὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς κατὰ τόπους νομοθεσίες, ποὺ μποροῦν σὲ κάποιες χῶρες νὰ θεωροῦνται ἄνθρωποι καὶ σὲ ἄλλες ὄχι, ποὺ μποροῦν νὰ ξεχνοῦνται εὐκόλα, νὰ γίνονται ἀποτέλεσμα πειραματισμοῦ ἢ καὶ νὰ καταστρέφονται ὡς ἱστοὶ καὶ ὄχι ὡς ἀνθρώπινες ὀντότητες πάλι φέρνει τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου ἀντιμέτωπη μὲ τὶς σύγχρονες πρακτικὲς καὶ λογικὲς.

2) Ὁ Θεσμὸς οἰκογένειας

Ἐκτὸς τούτου, μὲ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ στὸν Δυτικὸ κόσμο ἐπιβλήθηκε τὸ μοντέλο τῆς οἰκογένειας τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν δύο παιδιῶν, μὲ ἄμεσες συνέπειες τὸν γηρασμὸ τῶν κοινωνιῶν, τὴν ἀποδυνάμωση τῆς οἰκογενειακῆς συνοχῆς, τὴν ἀλλοίωση βασικῶν κοινωνικοψυχολογικῶν ἐκφράσεων κυρίως τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τὴ διαταραχὴ τῶν διαπολιτισμικῶν ἰσορροπιῶν, τὴν ἀλλαγὴ τῶν ἠθῶν, τὴν ἀναστάτωση τῶν δημογραφικῶν ἀναλογιῶν

---

² Cowley, Geoffrey, *Made to Order Babies*, *NEWSWEEK*, winter/spring 1990, Special edition, *The 21st Century Family*, p. 98.

μέ ὅ,τι αὐτὰ συνεπάγονται. Οἱ κοινωνικές προτιμήσεις, συμπιέζουν ἀφόρητα τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν ποὺ προτιμοῦν οἱ φυσικοὶ νόμοι.

Ἦδη τὸ παιδί ὑπερπροστατεύεται, τοῦ παρέχονται ἄφθονα τὰ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ὅ,τι χρειάζεται γιὰ νὰ δημιουργήσει ἐγλωιστική ὑπερτροφία. Ἀπομονωμένο πλέον, δὲν ἀναπτύσσει φυσιολογική κοινωνικότητα ἀφοῦ ζεῖ χωρὶς ἀδελφία, μὲ γονεῖς ποὺ ἀπουσιάζουν στὴν ἐργασία, μὲ παποῦδες ποὺ ζοῦν παρκαρισμένοι σὲ γηροκομεῖα, χωρὶς στοργή, χωρὶς αἴσθηση χρόνου. Ἡ ἔννοια τῆς οἰκογενειακῆς κοινωνίας ἔχει ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ τὴν ψυχρὴ λογικὴ ποὺ προϋπολογίζει τὸ ὕψος τοῦ μισθοῦ, τὸν χρόνο τῆς ψυχαγωγίας, τὴν ἰσχὺ τῶν συζυγικῶν δεσμῶν καὶ ἀνάλογα ἀποφασίζει γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν παιδιῶν, τὸν χρόνο τῆς γεννήσεως, σύντομα καὶ τὸ εἶδος τῶν χαρακτηριστικῶν.

Κάποτε στὸ ἐρώτημα πόσα παιδιά ἔχεις, ἡ ἀπάντηση ἦταν «*πέντε ἢ ἕξι τοῦ Θεοῦ*» καὶ στὴν οἰκογένεια χωροῦσε καὶ τὸ παιδί ποὺ θὰ εἶχε κάποια ἀσθένεια ἢ κάποιο παθολογικὸ σύνδρομο. Αὐτὸ ὑπογράμμισε τὴν ἀξία ὀλόκληρης τῆς οἰκογένειας. Σήμερα μιλάμε γιὰ τὸ παιδί ἢ τὸν γιοῦ καὶ τὴν κόρη σὲ ἐνικὸ ἀριθμὸ. Καὶ ἂν ὑπάρχει κάποιο παιδάκι μὲ πρόβλημα στὴν ὑγεία ἢ στὴ νοητικὴ λειτουργία του, τότε αὐτὸ θεωρεῖται λάθος λιγότερο τῆς φύσης ποὺ τὸ ἔκανε, καὶ περισσότερο δικό μας ποὺ δὲν τὸ προλάβουμε. Ἄν πάλι αὐτὸ μποροῦσε ἔγκαιρα ...θεραπευτικὰ (;) νὰ τοῦ στερηθεῖ ἡ προοπτικὴ τῆς ζωῆς καὶ κάποιοι ἀρνήθηκαν νὰ συμμορφωθοῦν, τότε σύμφωνα μὲ τὴ γνωμοδότηση τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς ἢ ἀπόφασή τους αὐτὴ «ἐλέγχεται ...ἠθικά»³.

Ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἐλεγχόμενου οἰκογενειακοῦ προγραμματισμοῦ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς δυνατότητες ποὺ προσφέρει ἡ σύγχρονη περιγεννητικὴ τεχνολογία ἔχει καίρια ἀλλοιώσει τὴν ταυτότητα τῆς οἰκογένειας.

Ἔτσι, ἡ ἀποδέσμευση τῆς γονιμοποίησης ἀπὸ τὸ μητρικὸ σῶμα δίνει πλέον τὴ δυνατότητα ἀπόκτησης τέκνων σὲ μονίμως συμβιοῦντες συντρόφους ἐνδεχομένως καὶ τοῦ ἰδίου φύλου, σὲ ἄτομα ποὺ δὲν ἔχουν συντρόφους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παραβιάζονται βασικά ἰδιώματα τῆς διαχρονικῆς περὶ οἰκογένειας ἀντίληψης καὶ οἱ κοινωνίες νὰ βρίσκονται ἀντιμέτωπες μὲ σωρεῖα ἀναπάντητων ἐρωτημάτων.

Ἡ νομιμοποίηση τῆς παρένθετης μητρότητας καὶ τῆς ἑτερόλογης γονιμοποίησης παρεμβάλλει στὸ ἄβατο τῆς σχέσης τῶν δύο συζύγων τὴν εἴσοδο τρίτων προσώπων, σὲ τέτοιο μάλιστα βαθμὸ ὥστε νὰ διαταράσσεται ἡ ἰσοτιμία

---

³ «*ἡ ἀποδοχὴ τῆς γέννησης παιδιῶν μὲ σοβαρὲς βλάβες στὴν ὑγεία τους... κατὰ κανόνα ἐλέγχεται ἠθικά*», μάλιστα δὲ «*ἂν αὐτὴ βασίζεται σὲ συγκεκριμένες μεταφυσικὲς ἀντιλήψεις (καὶ ὄχι σὲ ἀπλό ἐγλωισμό) τοῦ μελλοντικοῦ γονεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ παραβλεφθεῖ ὅτι παραγνωρίζει ἀνεπίτρεπτα τὴν ποιότητα τῆς μελλοντικῆς ζωῆς ἐνὸς νέου ἀνθρώπου*».

των γονέων απέναντι στο παιδί και να προκαλούνται επικίνδυνες ένδοικογενειακές ροπές, αφού ο δανεισμός σπέρματος καθιστά τον πατέρα λιγότερο πατέρα από όσο μητέρα είναι ή και γενετικά συγγενής με το παιδί μητέρα.

Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι:

Το νέο νομικό καθεστώς που δημιουργήθηκε στη χώρα μας μετά τις αλλαγές του Αστικού μας Κώδικα το 2002, με το να παρέχεται ή δυνατότητα απόκτησης τέκνων και σε άτομα που δεν βρίσκονται σε κοινωνία γάμου, δηλαδή σε ζεύγη που συζούν, σε άγαμες μητέρες ή σε γυναίκες που ο σύντροφός τους έχει πεθάνει, έκχωρείται το βασικό δικαίωμα της τεκνοποίησης -που ως τώρα ανήκε αποκλειστικά στον γάμο- και σε άλλες μορφές εξώγαμης συμβιώσεως ή ζωής με αποτέλεσμα στην ουσία να προσβάλλεται ο θεσμός της οικογένειας και η μοναδική αξία του γάμου και να παραβιάζεται ή συνταγματική έπιταγή που επιβάλλει στην πολιτεία την προστασία του γάμου και της οικογένειας (Άρθρο 21 παρ. 1), που τελικά εξισώνονται με τις άνευ δεσμεύσεων μη νόμιμες συμβιώσεις.

Γενικά, θεσμοθετείται μια ήθικη και μια λογική που καιρία πλήττει τον γάμο και την οικογένεια «τόσο ως προσωπικές σχέσεις όσο και ως κοινωνικούς θεσμούς, έδραιωμένους βαθιά στην κοινωνική συνείδηση και προστατευόμενους συνταγματικά»⁴, ταυτόχρονα δέ, ενώ «το σύγχρονο Οικογενειακό Δίκαιο βλέπει όλα τα ζητήματα από τη σκοπιά του συμφέροντος του άνηλικου (ΑΚ. 1511), του παιδιοῦ»⁵, στην προτεινόμενη νομική αντίληψη, ο σκοπός της αναπαραγωγής δεν φαίνεται να είναι το συμφέρον του ίδιου του παιδιοῦ, όσο ή επιθυμία των κοινωνικοσυναισθηματικών γονέων να αποκτήσουν τέκνο.

Αυτός είναι και ο λόγος που κάποιοι έγκριτοι νομικοί θεωρούν ότι με την ψήφιση του νέου αυτού νόμου στην ουσία «όπισθοδρομούμε ως προς την σπουδαία αυτή κατάκτηση του Οικογενειακού Δικαίου»⁶.

3) Κοινωνικές και Δημογραφικές συνέπειες

Έκτος από τις παραπάνω συνέπειες, ο οικογενειακός προγραμματισμός έχει και τεράστιες συνέπειες κοινωνικές και δημογραφικές.

Έτσι για παράδειγμα, ενώ ή φυσική αναλογία άνδρων προς γυναίκες στη γέννηση (natural human sex ratio at birth) σε παγκόσμιο επίπεδο είναι 1.07

---

⁴ Καραση Μαριάνου, Το Σχέδιο Νόμου για την «ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή», *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, Β/2002, σ. 585.

⁵ Παντελίδου Καλλιρόης, Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου για την ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή, *Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου*, Β/2002, σ. 590.

⁶ Παντελίδου Καλλιρόης, όπ. παρ. σ. 590, Καραση Μαριάνου, όπ. παρ. σ. 585.

(στην Ελλάδα 1.06, γενικά ποικίλλει από 1.03 μέχρι 1.08)⁷, ή προνοητική αυτή σταθερά με τις έπιλεκτικές σύγχρονες μεθόδους σε ποικίλες χώρες τείνει να αλλοιωθεί με απρόβλεπτες κοινωνικές συνέπειες. Ο λόγος αυτός, εξαιτίας τής μεγαλύτερης διάρκειας ζωής τών γυναικών, για τις ηλικίες άνω τών 65 έτων περιορίζεται στο μέχρι και 0,70 στη Γερμανία ή 0,72 στις ΗΠΑ⁸.

Κοινωνιολόγοι προβλέπουν ότι περίπου 24 έκατομμύρια άνδρες θα άδυνατούν να βρούν σύζυγο τò 2020 στην Κίνα, καθώς ή παραδοσιακή προτίμηση για τὰ άγόρια, ή άνεπαρκής κοινωνική άσφάλιση (οι ήλικιωμένοι άγρότες μοπούν να στηριχθοούν μόνο στα παιδιά τους) και ή έθνική πολιτική οίκογενειακοϋ προγραμματισμοϋ έχουν αλλοιώσει τήν άναλογία τών δύο φύλων στη χώρα.

Όπως άναφέρεται σε έκθεση που δημοσιεύεται στα κινεζικά μέσα ένημέρωσης, ή άναλογία άγοριών-κοριτσιών στις γεννήσεις ζωντανών βρεφών τò 2005 είχε άνέλθει σε 1,19, από 1,16 που ήταν τò 2000⁹.

Όσον άφορᾷ στην Ελλάδα, σύμφωνα με στατιστικές¹⁰:

α) ή φυσική αύξηση τοϋ πληθυσμοϋ (γεννήσεις μείον θάνατοι) από 963.249 τή δεκαετία τοϋ '50 συρρικνώθηκε σε 20.536 τή δεκαετία τοϋ '90.

β) Κατὰ τήν τελευταία πενήκονταετία τοϋ περασμένου αιώνα (1951-2000) ή συνολική αύξηση τοϋ πληθυσμοϋ στην Ελλάδα όφείλετο κατὰ 82% στη φυσική αύξηση τοϋ πληθυσμοϋ και κατὰ 18% στα μεταναστευτικά ρεύματα.

Άπό τò 2001 μέχρι τò 2007, μόλις τò 3,5% τής συνολικής αύξησης όφείλεται στη φυσική αύξηση και τò 96.5% στην καθαρή είσροή πληθυσμοϋ (σχεδόν στο σύνολό του μεταναστευτικοϋ)

γ) Ένώ ή Ελλάδα τò 1961 είχε τόν χαμηλότερο δείκτη γήρανσης (σχέση τής ομάδας ήλικιών 65 έτων και άνω πρòς τήν ομάδα ήλικιών 0-14 έτων) μετά τή Φινλανδία στην Εύρώπη, 0,27, τò 2007 είχε τόν ύψηλότερο από όλες τις Εύρωπαϊκές χώρες (3,81).

δ) Έκτιμᾶται ότι τò 2061, έπί συνόλου 11.000.000 κατοίκων στη χώρα μας, τὰ 3.500.000, ήτοι τò 32%, θα είναι άλλοδαποί.

⁷ Matthews TJ, *et al.* (June 2005). "Trend Analysis of the Sex Ratio at Birth in the United States". *National Vital Statistics Reports* **53** (20).

⁸ Garenne M (December 2002). "Sex ratios at birth in African populations: a review of survey data". *Hum. Biol.* **74** (6): 889-900.

⁹ Reuters, 12/01/2010, healthview.gr

¹⁰ Δρεπτάκη, Μαν.: Πληθυσμός και οίκονομικο-κοινωνική άνάπτυξη, *Είσηγηση στο Συνέδριο τοϋ Κέντρου Έρεϋνης τής Έλληνικής Κοινωνίας τής Άκαδημίας Άθηνών και τής Έλληνικής Έταιρείας Δημογραφικών Μελετών*, Άθήνα 13-14 Μαρτίου 2009.

Αυτό σημαίνει ότι ως Έθνος γηράσκουμε ταχύτατα και επικίνδυνα και αλλοιώνεται ή Έθνική μας όμοιογένεια τὸ ἴδιο ταχύτατα και επικίνδυνα.

Δ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Θὰ τελειώσω μὲ ἓνα σχόλιο. Εἶδα στὸ πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου ἓνα τεράστιο φάσμα ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσας θεματολογίας. Εἶναι ὅμως ἀνάγκη ὅλος αὐτὸς ὁ πλοῦτος γνώσεων καὶ ἐφαρμογῶν νὰ ἐνσωματωθεῖ στὸν δημιουργικὸ προβληματισμὸ μας γιὰ τὸ μέλλον. Ἄν στόχος μας εἶναι νὰ βολέψουμε τὸ παρὸν μας μυωπικά, τότε ἂς ἀρκεστοῦμε σὲ αὐτὰ ποὺ ξέρουμε καὶ κάνουμε. Ἄν ὅμως ἡ ἱερότητα τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας, ὁ σεβασμὸς στὸν δοκιμασμένο θεσμὸ τῆς οἰκογένειας, ἡ πίστη στὴ δύναμη τῆς ἱστορικῆς φυλετικῆς ὁμοιογένειας καὶ ἐθνικῆς μας συνείδησης ἀποτελοῦν ἀκόμη στόχους καὶ ἀξιοποίησης καὶ ἐπιβίωσης, ἡ ἀπουσία ἢ ἀποδυνάμωση τῶν ὁποίων προσβάλλει τὴν ὑπαρκτικὴ μας διεκδίκηση, τότε καλὸ εἶναι, μαζὶ μὲ τὰ καθαρὰ ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα αὐτοῦ τοῦ Συνεδρίου, νὰ παρουσιαστοῦν καὶ κοινωνιολογικὲς μελέτες μὲ τολμηρὸ πνευματικὸ περιεχόμενο καὶ σαφεῖς πολιτικὲς προτάσεις.

Εἶναι πολὺ λεπτὰ τὰ ὅρια ἀνάμεσα στὴ θεραπεία καὶ τὴν ἀλόγιστη ἐπιθυμία γιὰ νὰ τὰ προσδιορίσουμε. Εἶναι πολὺ λεπτὴ καὶ μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ βιολογικὴ ἢ μυστικὴ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ νὰ τὴν ἀγνοήσουμε. Εἶναι τεράστιο τὸ βᾶρος τοῦ ἱστοικοῦ καὶ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ μας γιὰ νὰ ἀδιαφορήσουμε. Εἶναι πολὺ μεγάλη ἡ ἐσωτερικὴ δυναμικὴ τῆς οἰκογένειας ὅπως κυοφορεῖται ἀπὸ φυσικοὺς κοινωνικοὺς μηχανισμοὺς γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ τὴν προγραμματίσουμε.

Αὐτὸ ποὺ πρέπει νὰ προγραμματίσουμε δὲν εἶναι ἡ ποσοτικὴ ἔκφραση τῆς οἰκογένειας, οὔτε ἡ προβολὴ της στο ἐφήμερο βιολογικὸ ἐπίπεδο, ἀλλὰ ἡ ἐπιστροφή στὴν πνευματικὴ ποιοτικὴ της ἀναζωογόνηση, στὴ φυσιολογικὴ της ὁμορφιά, στὸν ἀξιολογικὸ της πλοῦτο.